

UDK: 341.232:342.1+368+368.029:368.025.731:368.51:368.17:502.58

Mr Evica B. Milenković,

specijalista za poslove podrške osiguranju, Kompanija „Dunav osiguranje“

SARADNJA DRŽAVE I OSIGURAVAJUĆIH I REOSIGURAVAJUĆIH KUĆA TOKOM PREVENTIVNIH AKTIVNOSTI I SANIRANJA POSLEDICA OD KATASTROFALNIH ŠTETA IZAZVANIH ELEMENTARNIM I PRIRODNIM NEPOGODAMA

U radu se razmatra povezanost državnih institucija sa osiguravajućim i reosiguravajućim kućama kako bi se razvile preventivne aktivnosti i umanjile posledice od nastanka katastrofalnih šteta izazvanih elementarnim i prirodnim nepogodama.

Ključne reči: *preventiva, elementarne nepogode (grad, mraz i druge opasnosti), prirodne nepogode (zemljotres, poplava i suša), katastrofalne štete, reosiguranje, osiguranje, statistika sektora osiguranja i reosiguranja.*

Uvod

Danas se ceo svet suočava sa sve češćim uticajem tzv. katastrofalnih rizika, koje možemo podeliti u dve grupe: prvu čine oni izazvani prirodnim nepogodama, a drugu oni koje izaziva ljudski faktor, kao što su rizici od rata i terorističkih napada. Rizici čija se učestalost objašnjava klimatskim promenama su rizici izazvani prirodnim nepogodama poput zemljotresa, poplava, suša, vulkana, uragana, tornada i sl. Svakodnevno dobijamo informacije iz medija o prirodnim katastrofama koje pogađaju pojedine države i koje, pored fatalnih

posledica po stanovništvo, ostavljaju i posledice koje se ogledaju u oštećenju imovine tih lica, a ponekad mogu biti ogromnih razmera. Reč je, dakle, o događajima koji imaju sledeće karakteristike: 1) ne pojavljuju se redovno; 2) veoma su štetni u pogledu posledica po ljude i materijalna dobra; 3) po pravilu utiču na veliku populaciju i ugrožavaju velike materijalne vrednosti; 4) mogu biti izazvani prirodnim ili ljudskim faktorom. Nekad su se katastrofalne štete, one izazvane prirodnim nepogodama, dešavale u daleko dužim vremenskim rasponima, na svakih sto ili pedeset godina, a u poslednjih deset godina, najpre u svetu a onda i kod nas, postale su deo svakodnevice. Tim novim uslovima čovek se mora prilagođavati organizovano u okviru društvene zajednice, ali se sve češće javlja i potreba organizovanja na regionalnom, međudržavnom, pa čak i kontinentalnom nivou. Saradnja nastaje najpre spontano, iz potrebe za pomoći koju jedna zemlja pruža drugoj u trenucima katastrofalnih događaja, do toga da se razmišlja o organizovanim akcijama u delatnosti osiguranja gde se formiraju međunarodni pulovi.

U svetu

Broj katastrofa u svetu za poslednjih 30 godina višestruko je povećan, kao i njihovi razorni efekti na društvo i životnu okolinu. Iskustva pogođenih područja u svetu i kod nas, koja su se tokom proteklih godina suočila s brojnim katastrofama koje su za posledicu imale ljudske žrtve, patnju i materijalnu štetu, potvrđuju činjenicu da vanredne situacije poput elementarnih nepogoda i tehničko-tehnoloških akcidenata narušavaju bezbednost i opstanak čitavih naselja, pa i područja. Takvo stanje se može promeniti i posledice katastrofa mogu se znatno umanjiti ako su ljudi dobro informisani i upoznati s načinom prevencije katastrofa. Ukoliko smo svesni mogućih opasnosti i rizika u svojoj okolini, ukoliko znamo kako i gde da dobijemo informacije, kako da se organizujemo u kritičnim momentima, naš život i život naše porodice biće bezbedniji. U razvijenom delu sveta preventivne mere se odavno primenjuju, dok je u zemljama u razvoju, gde spada i naša zemlja, ta aktivnost u povoju.

U razvijenim zemljama osiguranje ima ključnu ulogu u upravljanju rizicima od ostvarenja katastrofalnih događaja obezbeđenjem finansijskog obeštećenja. Ali u poslednje vreme ostvarenje katastrofalnih događaja ukazuje na to da je kapacitet pojedinačnih osiguravajućih društava, kao i celokupnog svetskog tržišta osiguranja odnosno reosiguranja, limitiran. To ograničava mogućnosti prihvata nekih katastrofalnih rizika u osiguravajuće i reosiguravajuće pokriće. Na to nas opominju i teroristički napad na SAD 2001. godine, uragani iz 2004, kao i 2005. godine u kojoj je bilans ekonomskih

šteta od prirodnih katastrofa bio dvesta trideset milijardi dolara ili 0,5 odsto ukupnog svetskog bruto domaćeg proizvoda. Štete koje su bile pokrivena osiguranjem iznosile su osamdeset tri milijarde dolara. Opominje i ukupan ekonomski bilans šteta 2008. i 2010. godine, koji iznosi sto trideset milijardi dolara. Štete koje su bile pokrivena osiguranjem iznosile su trideset sedam milijardi dolara. U periodu od 2002. do 2011. u svetu je zabeleženo 4.130 nesreća, bilo je 1.117.527 ugroženih osoba, a štete su iznosile najmanje bilion sto devedeset pet milijardi (1.195.000.000.000) američkih dolara. Godine 2010. dogodile su se 373 elementarne nepogode. Posredi su zemljotresi, poplave, cikloni, vulkanske erupcije i razne padavine; poginulo je 300.000 ljudi, dvesta osam miliona njih bilo je ugroženo; štete su iznosile sto deset milijardi dolara. Godine 2011. desile su se 302 nesreće, sa 29.782 smrtno stradala; dvesta šest miliona ljudi bilo je ugroženo, a štete su dosegle trista šezdeset šest milijardi američkih dolara. U sve rizičnijim okolnostima (re)osiguravači moraju razvijati i uvoditi sofisticirani alat za kvantifikovanje i upravljanje rizicima, modele koji pomažu pri analiziranju finansijskih implikacija katastrofalnih događaja, tako da osiguranici postignu veće razumevanje potencijalnih rizika. Zauzvrat, osiguravači su u mogućnosti da bolje kvantifikuju potencijalne gubitke i razvijaju efikasnije programe reosiguranja. U zemljama u razvoju, kada se desi šteta, sve oči su uprte u državu. Inako siromašne, s niskim BDP-om i stalnim deficitom, prezadužene u svetu, te zemlje nemaju sredstava u budžetu u takvim prilikama. Apel koji država upućuje građanima za pomoć ugroženima dovodi do toga da se vrtimo u začaranom krugu, siromašni pomažu ugroženima, a država prazni već ispražnjene džepove.

Inicijativa za prevenciju i spremnost u slučaju katastrofa – DPPI (Disaster Preparedness and Prevention Initiative)

U okviru Pakta za stabilnost jugoistočne Evrope 2000. godine pokrenuta je Inicijativa za prevenciju i spremnost u slučaju katastrofa (*Disaster Preparedness and Prevention Initiative* - dalje u tekstu: DPPI) kao doprinos regionalnoj strategiji za spremnost i sprečavanje katastrofa u jugoistočnoj Evropi. Aktivnosti DPPI koordinira Sekretarijat Saveta regionalne saradnje (*Regional Cooperation Council*), koji je 2005. godine uspostavljen u Sarajevu, u Bosni i Hercegovini. Administrativnu podršku radu DPPI pruža DPPI Sekretarijat, čije je sedište takođe u Sarajevu. Septembra 2007. godine u Zagrebu, u Hrvatskoj, sačinjen je Memorandum o razumevanju o institucionalnom okviru Inicijative za prevenciju i spremnost u slučaju katastrofa za region jugoistočne

Evrope, koji je do sada potpisalo 11 zemalja iz regiona jugoistočne Evrope, među kojima je i Srbija. Taj memorandum verifikovan je u Srbiji Zakonom o potvrđivanju Memoranduma o razumevanju o institucionalnom okviru Inicijative za prevenciju i spremnost u slučaju katastrofa za region jugoistočne Evrope (*Službeni glasnik RS* br. 5/2010 od 9. juna 2010. godine). Osnovni cilj DPPI jeste njena uloga u međunarodnim odnosima, jačanje dobrosusedskih odnosa i stabilnosti putem razmene informacija, naučenih lekcija i najbolje prakse na području upravljanja katastrofama. Ostali ciljevi odnose se na saradnju između DPPI partnera zemalja u skladu s proširenjem i pridruživanjem EU, kao i na podršku uspostavljanju i sprovođenju regulatornog okvira iz oblasti upravljanja vanrednim situacijama u skladu sa smernicama i praksama prihvaćenim u međunarodnoj zajednici.

U Srbiji

U Srbiji u poslednjih sto godina ostvarenje prirodnih katastrofa pokazuje tendenciju rasta: od 1900. do 1940. na svakih deset godina događalo se po 100 prirodnih katastrofa; 1960–1970. bilo ih je sedam puta više; 1980–1990. dve hiljade puta više; od 1990. do 2000. broj prirodnih katastrofa porastao je na 2.800.

Prema definiciji pojma katastrofe u srpskoj regulativi, ona predstavlja elementarnu nepogodu ili drugu nesreću i događaj koji veličinom, intenzitetom i neočekivanošću ugrožava zdravlje i živote većeg broja ljudi, materijalna dobra i životnu sredinu; katastrofa je i nesreća nastala ratnim razaranjem ili terorizmom [2]. Shodno prethodnoj definiciji, katastrofalne rizike možemo svrstati u dve grupe: u prvu, u koju se svrstavaju oni u vezi s prirodnim nepogodama, i u drugu, u koju se svrstavaju rizici koji se tiču ljudskih faktora (rizici od rata i rizici od terorističkih napada). Zakon o vanrednim situacijama Republike Srbije uređuje upravo uspostavljanje sistema zaštite i spasavanja od elementarnih nepogoda, tehničko-tehnoloških nesreća, katastrofa, posledica terorizma, ratnih i drugih većih nesreća. Dakle, tim zakonom je uspostavljen okvir za obezbeđivanje zaštite i spasavanja u slučaju ostvarenja katastrofalnih rizika, kako je gore definisano. Uz prepoznavanje značaja ovakve vrste zaštite, jedno od osnovnih načela zaštite i spasavanja definisano ovim zakonom jeste da svako ima pravo na zaštitu od nesreća i katastrofa prouzrokovanih elementarnim nepogodama i drugim sličnim događajima.

Sektor za vanredne situacije u Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srbije

Strategija nacionalne bezbednosti koju je donelo Ministarstvo odbrane Republike Srbije predstavlja osnov za izradu strateških dokumenata u svim oblastima društvenog života i funkcionisanja državnih organa i institucija, radi očuvanja bezbednosti građana i njihove zaštite, kao i radi zaštite društva i države. Tako je, na osnovu tog dokumenta, u skladu sa Zakonom o vanrednim situacijama, Narodna skupština usvojila Nacionalnu strategiju zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama, kao dokument kojim se definišu i utvrđuju nacionalni mehanizmi za koordinaciju i programske smernice za smanjenje rizika, za zaštitu i otklanjanje posledica elementarnih nepogoda i drugih nesreća. Iz ovog zakona proistekla je i Nacionalna strategija smanjenja rizika od katastrofa i zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama; Zakon takođe propisuje obavezu izrade Procene ugroženosti Republike Srbije od elementarnih nepogoda i drugih nesreća, kao i izrade Nacionalnog plana zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama.

Iz svega gorenavedenog može se zaključiti da je Republika Srbija ozbiljno pristupila rešavanju problema i smanjenju rizika od katastrofa. Reforme te oblasti intenzivirane su naročito od 2009. godine, kada je formiran Sektor za vanredne situacije u Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srbije, što objedinjuje sledeće sektore: Sektor za zaštitu i spasavanje MUP-a, Upravu za vanredne situacije Ministarstva odbrane, deo pripadnika za reagovanje u slučaju hemijskih akcidenata iz bivšeg Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja i Sektor protivgradne zaštite Republičkog hidrometeorološkog zavoda Srbije. Cilj Sektora za vanredne situacije jeste uspostavljanje integrisanog sistema zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama u Republici Srbiji, na čemu se od tada, u kontekstu nove organizacione strukture tog sektora, intenzivno radi.

Tokom 2009. godine na teritoriji Srbije u vanrednim situacijama (požari, tehnološki incidenti, eksplozije i slično) poginulo je 700 lica i pričinjena je materijalna šteta u vrednosti od približno 2,1 milijardu američkih dolara.

Tokom februara 2012. godine, za vreme vanredne situacije izazvane snegom, na teritoriji Srbije smrtno je stradalo 30 lica i procenjena je materijalna šteta u vrednosti od približno 0,36 milijardi dolara. Od januara do septembra 2012. godine u Srbiji je bilo 18.115 požara, gorelo je 20.238 ha šuma, 8.549 ha livada i niskog rastinja, 260 ha voćnjaka i vinograda, a procenjena je materijalna šteta u vrednosti od približno 0,04 milijarde dolara.

Misija Sektora za vanredne situacije Ministarstva unutrašnjih poslova jeste zaštita ljudskih života, životne sredine, materijalnih dobara i kulturnog i istorijskog nasleđa, kao i izgradnja, održavanje i unapređenje sposobnosti čitave nacije za preventivno delovanje spram rizika. Sektor za vanredne situacije nastoji da odgovori na izazove i ublaži posledice različitih katastrofa koje mogu pogoditi naš region. Nesreće u različitim vidovima – požari, poplave, zemljotresi, klizišta, hemijski akcidenti – mogu se dogoditi svuda, u svakom momentu i bez upozorenja. Zato je prioritet Sektora blagovremeno i profesionalno reagovanje u takvim situacijama.

Uloga osiguranja u smanjenju (upravljanju) rizika od katastrofa (elementarnih nepogoda i drugih nesreća)

Prirodne katastrofe koje pogađaju pojedine države, pored fatalnih posledica po stanovništvo, imaju i posledice koje se ogledaju u oštećenju imovine tih lica, koje u krajnjem slučaju mogu biti ogromnih razmera. Dakle, reč je o događajima koji imaju sledeće karakteristike: 1) ne pojavljuju se redovno; 2) veoma su štetni u pogledu bezbednosnih ljudskih i materijalnih posledica; 3) po pravilu utiču na veliku populaciju i ugrožavaju velike materijalne vrednosti; 4) mogu biti uzrokovani prirodnim ili ljudskim faktorom.

Uloga osiguranja je ogromna i višestruka. Najpre, osiguranje treba da bude opšteprihvaćeno kao način na koji se štitimo spram rizika od katastrofa, zatim treba da ima ogromnu ulogu u preventivnim aktivnostima, koje se razlikuju u zavisnosti od vrste katastrofalnih rizika: poplave, zemljotres – promovisanje aktivnosti korišćenja održivih tehnika prilikom nove gradnje (i zbog poplava i zbog zemljotresa), promovisanje izgradnje odbrambenih rešenja (zbog poplava), pomoć u identifikovanju oblasti ugroženih poplavama ili zemljotresom (izrada mape rizika), ekonomskim podsticajima kojima će se obeshrabriti gradnja u rizičnim područjima (u vezi s poplavama i klizištima), promovisanje izgradnje odbrambenih rešenja.

Zbog svega toga, klimatske promene postale su jedna od najbitnijih i najčešćih tema na mnogim konferencijama u poslednjih desetak godina. Jedna od tri glavne teme XII Kongresa Međunarodnog udruženja za pravo osiguranja (*Association Internationale de Droit des Assurances – AIDA*) održanog u maju 2010. godine u Parizu bile su klimatske promene i osiguranje od katastrofalnih rizika.

Na regionalnoj konferenciji osiguravača i reosiguravača SorS, održanoj 2014, u Sarajevu, razgovaralo se o katastrofalnim štetama u regionu, koje su

se početkom 2014. dogodile u Sloveniji i Hrvatskoj. Posredi je bila ledena kiša. Zatim se diskutovalo i o katastrofama koje su se krajem maja dogodile u Bosni i Srbiji tokom poplava kakve na ovom području nikad dotad nisu zapamćene. Postavljena su mnoga pitanja i doneti su neformalni zaključci:

- Da li treba razmišljati o obaveznom osiguranju od elementarnih nepogoda?
- Da li osiguranje od poplave treba uvrstiti u prvi (osnovni) rizik?
- Kakve usluge imamo u osiguranju?
- Šta je za sada osnovni, a šta dopunski rizik i da li je vreme da se ponude nove usluge?
- Da li treba uključiti državu?
- Da li treba organizovati reosiguravajući pul na nivou jedne države ili celog regiona?
- Kakva su iskustva Turske i Rumunije i da li nam njihova iskustva mogu pomoći prilikom našeg opredeljenja u tom pogledu?

Na pomenutoj konferenciji zaključeno je da ideja o formiranju regionalnog pula postoji, a na koji način, kada i kako će se realizovati, ostaje otvoreno pitanje. O povećanom intenzitetu katastrofalnih šteta govori i zabrinjavajuća činjenica da nismo uspeli ni da se oporavimo od nezapamćenih poplava, a samo šest nedelja nakon njih zaduvaro je razoran vetar koji je za svega pet minuta u okolini Beograda naneo štetu od skoro 200.000 evra.

Sektor osiguranja u regionu u 2013. godini

➤ Sektor osiguranja i reosiguranja u BiH u 2013. godini

- Na tržištu BiH delatnost su obavljala 23 društva za osiguranje i jedno društvo za reosiguranje.
- Ukupan rast u 2013. godini iznosi 4,36 odsto. Taj rast se uglavnom zasniva na rastu životnih osiguranja, dok se kod neživotnih osiguranja primećuje blaga stagnacija.
- U premiji neživotnog osiguranja i dalje najveće učešće ima premija osiguranja od odgovornosti.
- U toku 2013. godine Agencija za nadzor osiguranja FBiH i Agencija za osiguranje RS usvojile su niz podzakonskih akata kojima se uređuju i unapređuju aktivnosti u pogledu nadzora i izveštavanja u sektoru osiguranja.

Saradnja države i osiguravajućih i reosiguravajućih kuća tokom preventivnih aktivnosti i saniranja posledica od katastrofalnih šteta

- Što se tiče liberalizacije tržišta obaveznog osiguranja od auto-odgovornosti, BiH će ga morati liberalizovati ako želi da postane članica EU.
- Skoro dve godine su u toku aktivnosti oko nacrtu zakona o izmenama i dopunama Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu u FBiH, koji bi sa odredbom o izdvajanju finansijskih sredstava za zaštitu od požara i vatrogastvo šest posto na ukupnu premiju neživotnih osiguranja i jedan posto od ukupnog iznosa premije za osiguranje od odgovornosti za motorna vozila doveo društva za osiguranje u neravnopravan položaj, a primena bi se odrazila na finansijsku stabilnost osiguravajućih društava u Federaciji BiH.

➤ **Sektor osiguranja i reosiguranja u Crnoj Gori u 2013. godini**

- U 2013. godini nije bilo značajnih promena na tržištu osiguranja i reosiguranja u odnosu na prethodnu godinu.
- U strukturi premije i dalje dominiraju neživotna osiguranja, i to obavezna, dok su životna osiguranja i dalje nedovoljno zastupljena.
- Primećuje se blagi trend rasta svih vrsta osiguranja u odnosu na prethodni period.
- I dalje u strukturi kapitala preovlađuje inostrani kapital.
- Najznačajnija promena jeste uvođenje novog poreza na premije neživotnih osiguranja, i to devet posto na sve vrste neživotnog osiguranja osim za osiguranje od nezgode, dobrovoljno zdravstveno osiguranje i osiguranje poljoprivrede.
- Od avgusta 2013. godine u primeni su novi limiti osiguranja AO, koji će se primenjivati do avgusta 2014. godine, kada na snagu stupaju novi, veći limiti.
- Bez obzira na relativno malu penetraciju tržišta u odnosu na zemlje okruženja, tržište je ipak pokazalo relativnu stabilnost, jer je sektor osiguranja ostvario profit.

➤ **Hrvatsko tržište osiguranja i reosiguranja u 2013. godini**

- Na tržištu osiguranja nakon četiri uzastopne godine pada ukupne premije, 2013. godine ipak je zabeležen blagi rast ukupne obračunate bruto premije od 0,42 posto.
- Prosečna stopa rasta smanjena je sa 6,08 posto na 5,64 posto za period od 2000. do 2013. godine.

- Na tržištu postoji sedam društava, koja se isključivo bave poslovima životnih osiguranja i sa 17,61 posto učestvuju u obračunatoj bruto premiji životnih osiguranja, i deset društava koja se bave isključivo poslovima neživotnih osiguranja i sa 33,74 posto učestvuju u obračunatoj bruto premiji neživotnih osiguranja, dok i dalje najveći deo tržišta otpada na kompozitna društva, koja sa 83,39 posto učestvuju u premiji životnih osiguranja i 66,26 posto u premiji neživotnih osiguranja.
- Prosečna stopa rasta premije životnih osiguranja u poslednjih trinaest godina smanjena je i iznosi 10,14 posto, a za premiju neživotnih osiguranja 4,46 posto.

➤ **Tržište osiguranja i reosiguranja u Makedoniji u 2013. godini**

- U uslovima evropske ekonomske i finansijske krize, koja traje već nekoliko godina, sektor osiguranja u Republici Makedoniji beleži rast do nivoa BDP-a.
- U određenim vrstama osiguranja rast je daleko iznad BDP-a i verovatno najveći u regionu i šire.
- Tržište osiguranja u Makedoniji zakonski je uređeno i finansijski stabilno, naročito nakon osnivanja Agencije za superviziju osiguranja ASO (2009. godine)
- U 2013. godini sektor osiguranja beleži porast od 2,6 posto, odnosno kod neživotnog osiguranja jedan posto, a u osiguranju života 22 posto.
- Osiguravajuća društva u Makedoniji u dominantnoj su svojini stranih akcionara (84 posto).
- U narednom periodu sektor osiguranja očekuje rešavanje krupnih pitanja: implementacija Solventnosti II i izbor modela liberalizacije TPL-a.

➤ **Tržište osiguranja i reosiguranja u Sloveniji u 2013. godini**

- U 2013. godini nije bilo mnogo promena na tržištu osiguranja u Sloveniji.
- Na tržištu su i dalje 22 društva, 20 za osiguranje i dva za reosiguranje.
- Rast premije u prošlih nekoliko godina bio je usporen, dok sada već treću godinu zaredom beleži pad premije, koji je pre svega izazvala negativna stopa premije životnog osiguranja (-7,37 posto).
- Nova vlada početkom 2013. godine započela je stabilizaciju privrede.

Saradnja države i osiguravajućih i reosiguravajućih kuća tokom preventivnih aktivnosti i saniranja posledica od katastrofalnih šteta

- Pokrenuta je rasprava o novom zakonu o osiguranju u kojem je najvažnija implementacija direktive Solventnost II.
- Pojačane su aktivnosti na edukaciji stanovništva kako bi se održalo relativno visoko poverenje stanovništva u osiguranje, što je bilo i osnova za uspešan rast osiguranja u poslednjih 20 godina.

➤ **Tržište osiguranja i reosiguranja u Srbiji u 2013. godini**

- U 2013. godini na tržištu Republike Srbije poslovalo je 28 društava za osiguranje, što predstavlja nepromenjen broj u odnosu na prethodnu godinu.
- Tri četvrtine od ukupnog broja društava nalazi se u većinskom stranom vlasništvu.
- Stepem razvijenosti tržišta osiguranja Republike Srbije meren pokazateljima penetracije tržišta i gustine tržišta i dalje je nizak, ali beleži kontinuiran rast iz godine u godinu.
- Ukupna premija sektora iznosi 566.000.000 evra i većinski deo potiče iz grupe neživotnih osiguranja.
- Rast ukupne premije zabeležen u 2013. godini posledica je rasta premije životnih osiguranja, dok je premija neživotnih osiguranja u stagnaciji i u okviru nje je visoko učešće premije obaveznog osiguranja od auto-odgovornosti, što je i karakteristično za nerazvijena tržišta. Međutim, i u ovom delu beleži se napredak, i to u kontinuiranom smanjenju učešća obaveznih osiguranja na račun rasta osiguranja života.
- Karakteristika tržišta osiguranja je i dalje izrazito visoko učešće premije osiguranja motornih vozila (AO i kasko) od čak 40 posto.
- Veliki potencijal za rast pružaju pre svega životna osiguranja, osiguranje od posledica nezgode i naročito dobrovoljno zdravstveno osiguranje.
- Društva za osiguranje koja su bila lideri na tržištu ostaju nepromenjena, uz zabeležen neznatan pad tržišnog učešća na račun uslovno manjih osiguravajućih kuća.
- Tržište osiguranja u Srbiji u protekloj je godini blago raslo uprkos daljem znatnom zaostajanju za razvijenim zemljama u oblasti osiguranja, a primetan je umeren i kontinuiran napredak.

Zaključak

Aktivnosti koje bi trebalo preduzeti kako bi se na odgovoran način upravljalo rizikom od katastrofalnih šteta izazvanih elementarnim i prirodnim nepogodama:

- 1) uspostavljanje regulatornog okvira koji obezbeđuje zaštitu osiguranika i efikasno sprovođenje delatnosti osiguranja (određivanje adekvatne cene osiguranja za te rizike i omogućavanje proširenja liste osnovnih rizika itd.)
- 2) neophodan planski pristup koji će se ogledati u formiranju fondova za slučaj katastrofa i na taj način obezbediti strateški pristup upravljanju katastrofalnim događajima
- 3) saradnja javnog i privatnog sektora – država zajedno sa osiguravajućim društvima treba preventivno da deluje u smislu obezbeđenja uslova za smanjenje ostvarenja katastrofalnih šteta (zaštita životne sredine, izrada novih mapa rizika, razvijanje statistike rizika itd.)
- 4) permanentna edukacija stanovništva u smislu povećanja svesti građana o značaju osiguranja kao zaštite od svih rizika, pa i katastrofalnih
- 5) saradnja svih institucija na svim nivoima koja može biti od koristi celokupnoj društvenoj zajednici uz obezbeđenje podjednakih uslova za napredovanje.

Primenom svih ovih aktivnosti postojeća osiguravajuća i reosiguravajuća društva u saradnji s državom, postepeno, ali sigurno i planski, to jest dugoročno, mogu odgovoriti ovom izazovu. Tendencije mehanizama finansiranja rizika od katastrofa pomeraju se sa delovanja nakon nastanka katastrofalnog događaja (*ex post*) na preventivno delovanje radi smanjenja ovih rizika (*ex ante*). To je velika prilika za osiguranje jer se s razvojem Sektora za vanredne situacije (re)osiguravajućim kućama na raspolaganje stavljaju alat i mogućnosti korišćenja statističkih i ostalih podataka i rezultata (mape rizika i sl.). Aktivnosti će ići u pravcu razvijanja preventivnih mera: daljeg unapređenja usluga osiguranja. U tom pogledu neophodna je saradnja države sa institucijama od značaja za ovu materiju u cilju smanjenja rizika od katastrofa, kao zajedničkog interesa čitavog regiona, u smislu edukacije stanovništva (kako o značaju postojanja osiguranja od elementarnih nepogoda tako i o samim elementarnim nepogodama i pravilnom ponašanju u vanrednim situacijama – aktivnosti Sektora za vanredne situacije na lokalnom nivou). Teži se i povećanju finansijskih i drugih sredstava neophodnih za saniranje eventualnih posledica od katastrofalnih događaja.

Maj 2014

Rekapitulacija globalnih katastrofa

EVROPA

Datum	Događaj	Lokacija	Umrlih	Strukture/ štete	Ekonomski gubitak (USD \$)
5/13-5/21	Poplave	Jugoistok Evrope	80	150,000+	4.5+ milijardi
5/24	Zemljotres	Grčka Turska	0	stotine+	miliona+
5/27-5/31	Poplave	Rusija	0	16,000+	15+ miliona

SAD

Datum	Događaj	Lokacija	Umrlih	Strukture/ štete	Ekonomski gubitak (USD \$)
5/7-5/9	Nevreme	Plains, Midwest	80	150,000+	4.5+ milijardi
5/10-5/15	Nevreme	Plains, Midwest, Mid-Atlantic	0	stotine+	miliona+
5/11-5/20	Požari	Teksas, Kalifornija	0	16,000+	15+ miliona
5/18-5/23	Nevreme	Midwest, Rockies, Northeast			
5/24-5/28	Nevreme	Southwest			

Izvor: *Impact Forecasting | May 2014 Global Catastrophe Recap* Aon Benfield

Literatura

- *Total Disaster Risk Management – Good Practices*, Asian Disaster Reduction Center, 2005.
- Zakon o vanrednim situacijama (*Službeni glasnik RS*, br. 111/2009, 92/2011 i 93/2012)
- *Svet osiguranja*, broj 5, maj/jun 2012. godine, E. Milenković, 2012.
- „Procena rizika u sistemu zaštite i spasavanja Republike Srbije“, Stevo Tubić, pomoćnik načelnika Uprave za upravljanje rizicima, seminar „Upravljanje rizicima u vanrednim situacijama“, 2013.
- „Disaster Risk Reduction General concepts“, Vlatko Jovanovski, MDMA, Direktorat za zaštitu i spasavanje, Skoplje, Makedonija, 2013.

- „Critical Infrastructure Protection“, Metodi Hadži-Janev, Vojna akademija „General Mihailo Apostolski“, Skoplje, i Univerzitet „Goce Delčev“, Štip, Makedonija, 2013.
- Prezentacija Republike Srbije, Međunarodni seminar „Osiguranje kao metod za smanjenje rizika od katastrofa“ u Berovu, Makedonija, tim autora, april 2013.
- *Impact Forecasting*, May 2014, Global Catastrophe Recap Aon Benfield
- May 2014 Global Catastrophe Recap, Aon Benfield
- <http://www.aonbenfield.de/app>
- *Porodični priručnik za ponašanje u vanrednim situacijama*, Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju, Misija OEBS u Srbiji, Republika Srbija, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Sektor za vanredne situacije
- Zbornik radova 25. Susreta osiguravača i reosiguravača Sarajevo, SorS 2014.
- *Procena rizika u zaštiti lica, imovine i poslovanja*, Z. Keković, S. Savić, N. Komazec, M. Milošević, D. Jovanović
- „Uloga i mesto Sektora za vanredne situacije u upravljanju kriznim situacijama“, P. Marić, Načelnik sektora za vanredne situacije, MUP Srbije
- „Vanredne situacije i društvena bezbednost“, Z. Keković, Fakultet bezbednosti Beograd
- <http://www.rcc.int/>
- <http://www.dpqi.info/programmes-activities/dmtp/seminars-workshops/2013>
- http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/lat/pdf/predlozi_zakona/4829-13Lat.pdf
- <http://www.blic.rs/Vesti/Beograd/478092/Vesic-Radi-se-na-sanaciji-stete-u-Lazarevcu>